

III. Mladinsko gibanje.

1. Pregled in stremiljenja mladinskega gibanja. (Študijski svetnik Merck).

2. Življenjska stremiljenja mladine. (Govorniki: voditelji različnih smeri mladinskega gibanja).

3. Dinamične sile nemške mladine. (Dr. Dietrich).

Praksa.

Skupni izlet s potovalnimi skupinami mladinskega gibanja — igre in ples. Obisk mladinskih domov, mladinskih zavetišč, udeležba pri vajah na višjih šolah za telesno vadbo in različnih zavodov za ritmično telovadbo. (Uvodno predavanje, višji šolski svetnik Hilker).

Poleg predavanj se vrše za udeležence v obširni izmeri tudi praktična pojasnjevanja, ogledovanja in demonstracije. Posebno zanimanje za udeležence bo vzbudilo upoštevane in tvorjenje delovnih zajednic, kakor živahna izmena pridobljenih izkušenj in uspehov potom diskusije. Kdor se interesira za šolske filme, mu je omogočeno pod vodstvom prof. Lampeja udeležiti se tudi teh lekcij in demonstracij. Berlinska brezžična postaja je pripravljena pod vodstvom istega profesorja uvesti posetnike tudi v to polje. Pri ogledovanju pedagoških zavodov in pri hospitacijah v razredih se porazdele udeleženci v manjše skupine. Vodstvo centralnega inštituta se bo oziralo tudi na specialne

želje udeležencev. Ob sklepu tečaja se vrše izleti in obisk Hamburških, Lipskih, Dresdenskih in drugih šolskih naprav.

Podrobna navodila.

1. Udeleženci študijskega tedna se morajo prijaviti na naslov: »Geschäftsstelle des Zentralinstitutes Berlin W. 35 Potsdamerstrasse 120.

2. Pristojbina za udeležbo znaša 30 Mark, od česar se plača 15 Mark takoj s prijavo potom poštne nakaznice, oziroma poštne položnice (Berlin 68.731), nakar se šele udeležencev vpiše v udeleženiško listo.

Tiskovine in druga navodila se nato dostavijo s strani urada.

Na poštni nakaznici je navesti: »Gebühr für Ausländerlehrgang«.

3. Udeleženci iz držav s slabo valutno dobo olajšave, oziroma popust glede plačila drugega dela pristojbin. Podrobna navodila v tem oziru daje oddelek za inozemce.

4. Stanovanja v znesku 2.50 Mark se preskrbe, v kolikor bo mogoče s strani urada.

5. Skupni obed znaša 1 Marko.

6. Urad prosi pravočasne prijave in istočasno za posebne želje udeležencev.

7. V ponedeljek, dne 17. avgusta 1925 popoldne se otvori študijski teden v veliki dvorani centralnega inštituta, Potsdamerstrasse 120 v Berlinu.

Op. ured.: 1 Marka = 15 Din.

stopnik ljublj. učit. društva Ivan Malnarič je prinesel pozdrave bratskega društva, sreski šolski nadz. Lukežič je nazdravil prosv. min. Pribičeviću, tov. Skrletova pa

je pozdravila sestre Hrvatice, nakar se je zahvalila Kiter Fanika.

Prehitro je potekel čas. Ob slovesu smo zaklicali: Do svidenja bratje!

Pravila »Učiteljske Samopomoči« potrjena.

Članov je sedaj že nad 1100. — Posmrtnina znaša nad 5500 Din. — Nad 45 let stari lahko pristopijo do avgusta še s staro pristojbino. — Pristopajte k »Samopomoči«!

»Učiteljska samopomoč«. Nova pravila so potrjena. Veljavnost od 20. maja 1925. Članski prispevek za vsak smrtni slučaj pred tem datumom je 2 Din, a od tega dne dalje 5 Din. Dne 25. maja 1925

je imelo društvo 1113 članov. Posmrtnina znaša 5565 Din. Daljše poročilo o novih pravilih, pristojbinah in podatkih o društvenem gibanju prinese »Učit. Tovariš« v prihodnji številki.

Par umestnih predlogov za prosvetni oddelek velikih županov.

Nekatero poslovanje je sedaj tako neokretno, da bo treba staviti predloge za izboljšanje:

1. Učitelji vojaki bi naj takoj nastopili službo, ko dovršijo kaderski rok. 1. maja so se vrnili iz Sarajeva; že marca so vložili prošnje za službo, tu jih nujno rabimo, ker so službena mesta nezasedena, a na rešitev bomo čakali najbrže več mesecev.

2. Učitelje na razpoložljivo bi naj sreski šolski nadzornik takoj uporabil, kjer je pomanjkanje učnih oseb. Sedaj sta bila dva več mesecev na razpoložljivo, preden je prišel dekret.

3. Sreski pomožni učitelji s sedežem v kraju sreskega poglavarja so nujno potrebni. Vsled hribovite pokrajine in oddaljenosti od prometa ni bilo za 22 razpisanih mest niti enega prosilca. V srezi imamo 5 upraviteljic in 7 učnih mest nezasedenih. V najnujnejših slučajih bi nadomestoval sreski pomožni učitelj.

4. Izdelal bi se naj pravilnik za nadomestovanje.

Nekatero šole imajo malo otrok in polnoštevilno učiteljstvo, sosedna šola je brez učitelja. V takih slučajih naj bi sreski šolski nadzornik eksponiral učno osebo, ki se lahko pogreša. Ako so jim dnevniške predrage, naj določijo pavšal. Svoje dni smo dobivali 30—40 K, t. j. po sedanji valuti 450—600 Din. Za ta približek se bodo radi odzvali dekretu.

5. Po novem pravilniku morajo sreski šolski nadzorniki dvakrat na leto obiskati vse šole. To je popolnoma prav in dobro, a s sedanjim pavšalom skoraj neizvršljivo. Večinoma ni železnic, voza ne zmorejo, zato hodijo peš in zamude mnogo časa.

V pisarni naj imajo redno pomočnika — uradnika, najbolje učitelja; pavšal se jim mora vsaj podvojiti.

Skupno zborovanje slovenskega in hrvatskega učiteljstva v Metliki.

Belokranjsko učiteljsko društvo je zborovalo skupno s karlovškim učiteljskim društvom dne 7. maja 1925. v Metliki. Srečna je bila misel, povabiti bratsko učit. društvo k skupnemu zborovanju. Uspehi je bil lep.

Rano zjutraj so se pripejali hrvatski tovariši(ice). Našem vabilu so se odzvali polnoštevilno (73). Na kolodvoru je tovariš Hrvate pozdravil predsednik Barlé; zahvalil se je predsednik karlovškega društva sreski nadzornik Bordjoški.

Zborovanju so prisostvovali: šef osnovne nastave, oblastni inšpektor Škendžić, oblastni šol. nadzorniki: Srnič, Čop in Ribar, profesorja trgovske šole Pavelić in Jagić, sreska šolska nadzornika Bordjoški in Lukežič, zastopnik ljubljanskega učiteljskega društva Ivan Malnarič.

Vihrajoče zastave, pomladno zelenje in cvetje v šol. posloplju je klicalo: Dobrodošli!

Skupno zborovanje je otvoril predsednik Barlé s pozdravom na došle brate in sestre, na vse, ki so prišli, da poiščejo smernice za skupno delo, da združijo moči za prospetne skupne domovine. Ujedinjenje 1. dec. 1918. je uresničilo dolgoletne sanje in padle so meje, ki so ločile brate; prineslo je svobodo učit. stanu, Današnje ujedinjenje pa je korak k ujedinjenju našega srca in duha. Mogočno so zazveneli glasovi Slovenec, Srb, Hrvat, za uvijet brat i brat. —

Zgled tovarištva in stanovske zavednosti naj bi bil vsem nam tovariš Mijo Blašković. Mož, čil in zdrav po duhu i telesu je oslepel popolnoma pri svojem

delu, a prišel je, da čuje svoje brate Slovence, ob roki svojega sina učitelja in zadrželo je marsikatero srce. —

Predavanja: I. Tovariš Živojinović je v svojem referatu »Učitelj kao nacionalista« dokazal, da zamore le učitelj nacionalist delati uspešno za svoj narod. Spominjal se je onih junakov, ki so tekoma let za svoje ideale padali po krvavih poljanah in nam pripravljali vstajenja dan. Prišel je — dan — idealistov primanjkuje. Zato glejmo, da vzgojimo mi naraščaj, ki bo vreden junakov, ki so klonili lice a nikdar duha! —

II. Tovariš Schönberger je podal nekaj misli »o vzgoji djeteta, o materinskih šoli«. Očrtal je lastnosti dečka i deklice v detinski dobi, lastnosti, koje mora poznati učitelj, da zamore uspešno nadaljevati vzgojo in pouk izročenihi otrok.

III. Tov. Tončić je poročal o žgečevem delu: »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«. Povabil je tovariše Hrvate k skupnemu razmotrivanju, delu, za kar imata ravno ti društvi vse dane pogoje.

Predsednik Barlé se je vsem predavateljem iskreno zahvalil. Navzoči niso štedili s priznanjem.

Tajnik hrv. združenja se je zahvalil in povabil naše društvo v Karlovac.

Po zborovanju je bil banket na vrtu g. Makarja. Pri banketu je nazdravil šef osnovne nastave inšpektor Škendžić kralju — zadonela je: »Bože pravde«. Zastopnik mestne občine Metlika dr. Ivan Širko je nazdravil zbranemu učiteljstvu, oblastni šolski nadzornik Čop se je zahvalil za sprejem in nas povabil v Karlovac. Za-

preganjanja učiteljstva) na novo službeno mesto v V.

Padal je na zemljo divni, topli majski mrak in solnce je tonilo v purpurni zarji. Voz je škripal skozi zelene loge, v katerih so se še zapažali ostanki starih gozdov. Mene je sicer zanimala lepota prirode, toda vendar si nisem mogel izbiti iz glave misel na tedanjo težavo učiteljevanja; boj s surovim režimom reakcije, ki je neusmiljeno preganjal učiteljstvo ter jih izročal na milost in nemilost najslabšim ljudem po deželi.*

Zamišljen sem dospel do starega šolskega poslopja, skritega od pota v kotu prirodne lepote in zelenja.

Okrog šole se je kot preproga širila zelena trata, ki so jo obkroževali gosti, dišeči gozdovi.

Globoko v gozdu sem zapazil streho majhne cerkvice, ki je spominjala na stare hrame, ki so jih naši predniki stavili po velikih gozdovih radi varnosti pred Turki.

Kmet, ki me je pripeljal semkaj, potujoč v Šabac, me je mimogrede vzel na voz. Zmetal je par mojih malenkosti na trato pred šolo, pozdravil me, sprejel mojo zahvalo in še majhno napitnico, ki

Besede mičejo, vzgledi vlečejo!

Zopet je odmeval prošle dni po naših šolah bojni klic: Boj alkoholu! Na stotine govorov, deklamacij, pesmi itd. je oznanjalo ta boj. Tisoče mladih src se je vžigalo ob tistih plamtečih besedah.

Ali pa so vsi, ki so, mogoče tudi s prepričanjem govorili tiste besede, mislili na izrek, ki v vzgoji in življenju toliko velja: Besede mičejo, vzgledi vlečejo. So li vsi ti mislili, da zapeljejo mladino v pijančevanje večinoma slabi vzgledi. Ni-li pomanjkanje dobrih vzgledov velik vzrok neuspehov protialkoholnega gibanja.

Zato pa naj danes znova odmeva glas, a sedaj ne v srca mladine, ampak v srca njenih vzgojiteljev. Vsem, ki so dobre volje, naj kliče glas velikega misleca T. G. Masaryka: Danes je zaveden zdravnik, pravnik, duhovnik, učitelj, ki znanstveno misli in veruje v znanost — sploh vsak zaveden človek dolžan ozna-

njati z besedo in dejanjem, da je v interesu vsakega naroda: rešiti se alkohola.

Le z dejanjem — z lastnim vzgledom bomo nekaj dosegli v tem boju. Zato je pa vsak, ki ljubi svoj narod, vsak, ki mu gori v srcu in ne samo na jeziku čista vroča ljubezen do tega našega z alkoholom otrovanega naroda, dolžan stopiti v naše vrste — vrste abstinentov.

Ker se pa moramo zavedati, da vodi le organizirano delo do uspeha, strnimo svoje vrste. Organizirajmo se! Naši bratje Srbi in Hrvati, učitelji in profesorji so že organizirani, le mi stojimo ob strani. Zato pa Vi vsi, ki ste že ali pa, ki čutite v sebi moč, da postanete abstinenti, oglasite se, da se spoznamo in v skupnem delu okrepiamo našo voljo.

Vse nasvete ali predloge naj se pošlje Rudolfu Horvatu, učitelju v Škofji Loki.

Sklepi in resolucije učiteljstva pri okrajnih društvih.

—skl. Litijsko učiteljsko društvo, 3. maja 1925 v Ljubljani. Sklepi: Prispevek za »Učiteljski naraščaj«, mesečno po 3 Din od člana se nakazuje od 1. julija 1925 nadalje obenem s članarino na našega blagajnika, ki nato skup-

ni znesek odpošlje na pristojno mesto. — Soglasno je bil sprejet tudi predlog, da imajo člani za vsak svoj izostanek od društvenih zborovanj plačati znesek 25 Din., ako se pravočasno in verodostojno ne opravi-

sem mu jo dal (imel sem sam le nekaj dinarjev v žepu) in se obrnil po stranski poti skozi gozd na glavno cesto, ki pelje v Šabac.

Ostal sem sam pred staro šolo, iz katere ni bilo glasu živega bitja. V gozdu je vladala nema tišina, a v bližini ni bilo nobene hiše.

Šola je bila odprta. Mrak se še ni popolnoma vlegel, ko sem stopil v novi dom svojega življenjskega potovanja...

Namesto svežega gozdnega zraka mi udaril v nos plesnivi in zaduhli smrad, ki spominja na stara poslopja in umazanost. Jaz pa sem začel pregledovati tuje in prazne prostore svojega novega ognjišča.

Vse, kar sem videl, izdajalo je sliko strašne zapuščenosti in nesnage.

V šolski sobi so stale dolge in nepobarvane klopi, v kotu pa stara nečrtana tabla.

Stene, pred davnimi leti pobeljene, so nosile cele plasti prahu. Omet je na več krajih že odpadel, a na njegovem mestu je poganjala trava.

Najgršo sliko pa je imel pod, ki je bil bogve kedaj poriban, pod klopmi pa, kjer so sedeli učenci, so bile gomile strjenega blata. Okna so bila večinoma pobita, ostale šipe pa motne in umazane. Ključavnice na vratih pokvarjene in brez

ključev. V učiteljevem stanovanju je stal polomljen stol, v kotu pa noge neke postelje.

Noč je legala, jaz pa sem premišljal, kaj mi je storiti. V takem posloplju nisem mogel niti prenočiti, niti nisem vedel, kam naj se obrnem. Kesal sem se, ker nisem zaprosil voznika, da bi me odvedel v vas...

Dolga bi bila povest mojega življenja na tej šoli...

Glavno pa je to, kar sem slišal od kmeta, ki me je sprejel v hišo za prenočevanje. Tri leta že ni bila šola ne pobeljena, ne popravljena. Vzrok je ta, ker občine ne dajo denarja. Šola sta vzdržavali dve občini, pa sta se ena na drugo izgovarjali. Že nad leto dni ni imela šola sluge.

Kdorkoli je služil, ni dobil plačila, zato je tudi najbolj leni postopač v vasi zapustil to službo. Šolsko sobo so pometali otroci sami, ki so tudi vodo donášali izpod cerkvice v gozdu. Na ta način se je napravil tak kontrast med prirodno lepoto, ki je obkroževala šolo in pa ono zapuščenostjo, ki je vladala v njej...

(Dalje prihodnjič.)

LISTEK.

Zakon o narodnih šolah.

(Dalje.)

Protj vsemu temu so se navajali težki razlogi in se je dokazovalo, da se dajo zlorabe s hitrim poviškom proračunov prepričati z natančnimi predpisi o sestavljanju proračunov in z neposredno kontrolo krajevne šolske oblasti. Povdarjala se je socialna pravičnost, narodna in prosvetna korist, ako bi tudi pasivni in prosvetno zaostali kraji občutili dobroto državnega vzdržavanja šol, katerega bi nosili s progresivnim davkom največ oni, ki so bogatejši, ter bi s tem bilo omogočeno, da dobe tudi stranske in gorske šole vse ono, kar so dosejaj imele le bogate, mestne itd.

Debata se je o tem nadaljevala na naslednji seji.

Preden je takratni urednik »Narodne Prosvete« g. Milutin Stanković nadeljal poročilo Glav. prosv. sveta, je navedel sledečo sliko iz dobe svojega učiteljevanja.

Pred nekakimi 27 leti sem potoval lepega majskega popoldneva (v dobi

* Podobno se je godilo slovenskemu učiteljstvu pred vojno pod klerikalnim režimom.